Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Disputationum phylosophicorum pars III. s. physica particularis - Cod. Ettenheim-Münster 229

Archert, Ignatius Ioannus Franc.

[s.l.], 1730

Quaestio 1ma

urn:nbn:de:bsz:31-120397

Visual Library

Sin de Natura modo agendum est in Quaestione tertia
sib agitur.

Quaestio 2a.

De
Mundo.

Tres praecipue sunt Controversiae de mundo, quae mentibus
partim studijs nostra aetate agitantur; quod hac de mundi
origine. 2a de ejus systemate de his in 3bus articulis agemus. Num: 2us.

Articulus 1us
De
Mundi Origine

Quaer. De mundi origine hic non supponitur quod non sit mundus
sed quibus et quando a Deo ja. nempe a Deo prout in
stitutus universalis [illegible]. hoc ante supposito quaer. utrum mundus Num: 3us.
fuerit productus ab aeterno: aut an saltem potuerit produci ab
aeterno?

Dico 1o mundus non extitit ab aeterno sed fuit productus in tempore.
Ita sentire jubet dogma fidei; contra antiquos philosophos, Num: 4us.
inter quos communiter numeratur Aristoteles, qui tamen alijs [illegible]
in hoc, quod alij mundum ingenitum hic vero [illegible]
productum statuerit; Probatur Conclusio 1o. ex S. Scripturis: nam
1o dicitur quod Deus in principio Creaverit coelum et terram. gen:
1o Psal. 101. canitur [illegible] initio tu Domine terram fundasti.
Joannis 17 Christus ait Clarifica me pater illa claritate
quam habui priusquam mundus esset. in Ep: ad Ephes: c. 1o S. Paulus apostolus
[illegible] quod Deus elegerit nos ante mundi constitutionem.

Prob: Conclusio 2o Si mundus extitisset ab aeterno, [illegible] Num: 5us.
[illegible] in tempore, atqui hoc est falsum ergo,
[illegible] Si aliquis ait repugnare mundum
in tempore producendum; tunc [illegible] ex parte Dei, vel ex parte creat

seu Mundi, inceptum sit a Deo, quo ad 2dam quaestionem: Si ex parte Dei nihil repugnat, tunc nihil obstat quin Deus ex nihilo creaverit ab aeterno, non potest fieri ~~eorum~~ indigna absque sui mutatione, atque hac ratione mutatione, quia actio productiva in tempore Deum intrinsece non mutat, volitione ante sua posita efficaci condendi mundum potuit Deus ab aeterno liberrime quoque. Respondeo etiam ad quaestionem 2dam: non datis causis exigentia in creatura adhuc ut producatur ab aeterno quoque. a. ubi certum; eo enim ex se sit nihil et aliquid indifferens ad existendum et non existendum, non sit libere intrinseca exigentia ad aeternam sui productionem, id quod constat ex eo, quia ex una parte creatura est indifferens ut producatur et non producatur, ex altera parte Deus, est omnino Deus potens liber, sibi ipsi solus sufficientissimus, neque ad suam completam beatitatem creaturis indiget, quo modo non debuit necessario produci ab aeterno: et haec de duratione mundi actuali dicta sufficiant; nunc ante de duratione mundi possibili agendum notandum est, quod duplici generis creata dari possint, alia in specie permanentia, et alia sunt creata successiva, creata permanentia sunt, quae semel producta semper vel saltem fere semper durant. Talia sunt creata incorruptibilia, inter quae ab aliquibus etiam coeli numerantur. Ergo creata successiva sunt, quae quidem in individuis non semper durant, durant tamen in specie, in qua unum individuum succedit alteri; creata successiva sunt rursus in duplici specie, alia enim sunt Continua et alia Discreta. Continua sunt quae ordine continuo nullo interveniente intercedente se invicem consequuntur. Hujusmodi creata sunt motus localis et tempus. Discreta sunt, quae non nisi post aliquod intervallum se consequuntur. Hujusmodi creata sunt fere omnia generabilia et corruptibilia ut animalia, sub aliqua et plantae, non enim hoc generat aliud, aut unum animal aliud in instanti, a parte sui productionem, sed aliquanto tempore post. Dico ad utrumque [illegible] potuerit existere ab aeterno quaedam creata seu permanentia seu successiva ita [illegible] ut nunc verum sit dicere extiterunt infinita duratione.

infinita generatione corruptione; exstitit creata aeterna ab hac [illegible] R. et.

Dico 3o Mundus non potuit existere ab aeterno quoad creaturas successivas. Num: 3us.
sive eae fuerint discreta vel continua; ita longe communis. Si enim existissent ab aeterno, tunc [illegible] quod successive dati fuissent [illegible] infiniti circumvolutiones Caelorum, [illegible] infiniti dies, infiniti anni, infinita saecula, item infinitae generationes et corruptiones [illegible] etiam infinita [illegible] et effectus; sequela haec non potest admitti quia [illegible] non potest [illegible] ex repugnantia infiniti Categorematici, de quo suo loco agendum quod si diceres, numerum infinitum non esse proprie infinitum Categorematicum seu infinitum actu, hoc [illegible] [illegible] creaturae successivae, quia multitudo actu existens augeri potest et esse infinita, cum aliis de novo succedentibus omnia simul [illegible] existere; contra est, quod infinitum Categorematicum seu infinitum actu [illegible], cujus constitutiva omnia actu simul existunt, sed etiam hujus constitutiva omnia actu [illegible] fuerunt sive exstiterunt, de tali enim infinito [illegible] verum est dicere: nunc exstitit infinita multitudo. Contra est eo, quod ut [illegible] semel ex aeterna: mundi [illegible] etiam tale infinitum [illegible] possibile, cujus omnes partes existerent actu, si enim successive exstitissent et infiniti dies, tunc potuit Deus singulis diebus creare unam [illegible] [illegible] [illegible] conservare eas in aliqua [illegible] extensa [illegible] [illegible] tali [illegible] [illegible] infinitum actu, [illegible] in [illegible] seu quantitate Continua et actuali in numero seu in [illegible] discreta et [illegible], ut utrumque infinitum [illegible] omnia simul constitutiva actu existeret quod [illegible] nulla videtur esse [illegible] suppositis infinitis diebus [illegible] certo ex eo, quod [illegible] [illegible] et numerus [illegible] [illegible] responderet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et numerus dierum non [illegible] finitus, quod etiam [illegible] et numerus [illegible] non esset finitus, quod infinitus; [illegible] et finitum non est, infinitum est, [illegible] tale infinitum esset infinitum actu, ita, ut omnia [illegible] constitutiva actu [illegible] existeret. [illegible],

eá ponunt oés palmi pdicti; et hoc ab creaē remanere, ā o
nulla alijs Sufus existibg Dstori gō.

Num: 3a3 Dico 3io Mundus ꝑtbg n̄ potuit existere ab aeterno etiam quoad
eā pmanēā. ap eo, q tūd repugnat infinita multitudo eq
hōre filij ab aeterno succedēū, sed repugnat etm ut ung idem
hō aliq ut alia creā constanter permanens existat ab aeterno.
atā t nesq Communior. p clāo si creā aliqua permanens ex mundg
ptuisset existere ab aeterno, tunc n̄ existit ꝑsēt, p sua duraē indivi=
sibiē v plures Dstai et successivāt duraē, ncutond, p dei
gō in qualibet mt. ipts ex Cluoē praedentg; eumodi in duraē
Dstā et successivā cstituerent infinitud in ebg successiōis,
infinitud Dēi aō gō duraē, tūd finita n̄ facerent creā ex=
istere ab aeterno in ebg ante successivis, gō ēli duraē
tbi cent aliter succederent. p cipts m quad ful mb: si creā aliqua
permanens existeret ab aeterno p sua duraē indivisibiē, tunc
ista duraē Dbēt pariter eē infinita, nam eā duraē in=
divisibili et finita n̄ faceret creā existere ab aeterno; v
gō ista duraē eēt infinita tūd à parte ante, n̄ vero à parte
post, seu talis, ut quod initiū hbēt principiū, hbet fin
finē, t v eēt simil infinita à parte ante, et simul à parte
post, seu talis, quā neq hbēt principiū neq finē. utrou
pt dei gō. pm Supposā quad ful mb: si posēt dari aliquā duraē
quae eēt infinita à parte ante, et finita à parte post, tuagēt
~~Intelle gō~~ possibilis alia duraē, quā ~~nym incepisset~~, et finita
à parte ante et infinita à parte post. Sed gō idē ē si possibilis
eat duraē, quā nym incepisset et habere finiret, tunc eēt etiā
possibilis alia duraē, quā habere inciperet et nym finiret,
hoc utrū dici, ngt gō. in vdtr certa, donec ostds disparitas
in pbtr ex eo, v. gō neutrq haec duraē cstitē adaequaret
aeternitatē Dei, hoc ante vdtr inconveniens, ut paulo pst dicit
Num: ista 2o. gō vdtr repugnabile, qd aliqua duraē à parte ante
infinita posit dari, absolui ac trari in tpē; si eni retrocedent

):à parte post nimirum à parte ante: | non potest absolvi et pertransiri,
non facile apparet qua ratione absolvi et pertransiri possit procedendo
à parte ante usque ad parte post, cum eadem sit via Thebis
athenas, quae est athenis Thebas. ergo

Dubitatur nunc etiam in quadam 2du[m] prob: an admitti possit creatura ab aeterno — Num: 2..
existens per unam durationem indivisibilem, aeternam, et à parte
ante et à parte post. Si daretur aliqua creatura existens ab aeterno
per durationem indivisibilem infinitam à parte ante et à parte post,
tunc ista complete adaequaret aliquam perfectionem Dei formaliter in-
finitam, quod non est admitti. ergo. adaequaret enim perfecte
aeternitatem Dei. At aeternitas Dei est perfectio formaliter
infinita sicut mensurans omnia creata et omnia possibilia. ergo. in prima
si posset Deus aliquam creaturam, quae complete adaequaret aliquam Dei perfectionem
formaliter infinitam, non esset ratio, cur non posset Deus aliquam
creaturam, quae esset omnisciens, omnipotens et immensa. Sequelam vero
facile admittes. ergo. procedit [illegible] ratio, quod creatura [illegible] perfecta et in quocunque genere perfectionis
[illegible] infinite distet à Deo; [illegible]
[illegible] creaturam [illegible]
creaturam. ergo.

Solvuntur objectiones

Obj. cont: 1a con: et prob: ex sacris paginis, praecipue [illegible] — Num 2. [illegible]
mundus est ab aeterno, [illegible] in principio
est in [illegible], sed verba, quae aliter habent [illegible]
[illegible] loco, [illegible] mutato loco [illegible]
[illegible] ad hebraeos 1o dicitur: novissime [illegible] nobis in filio, id
est per filium, per principium autem illud verbum seu filium Divinum
[illegible] clara [illegible], quod de ipso [illegible] Dei filius
cum interrogatus: Tu quis es? [illegible] principium, qui et loquor vobis.
2o [illegible] Genes: [illegible] de aliis [illegible], illud ita, ut [illegible]
in principio id est initio [illegible] operandi ante illa opera [illegible]

ordio dixerit Caelum et terram ubi multi exponunt ex S: patribus. Sed tali modo n. [illegible] mundus [illegible] in principio temporis. Resp. [illegible] illa alia expositione, quam bona admittant ab aliquibus S: patribus, [illegible] expositionem in qua principium accipit, pro principio temporis, tamquam omnino optimam et fundamentalem stabiliunt. et ipsi [illegible] ex Conc: Later: qui in Cap: Firmiter de Sum: Trin: definit Deum sua omnipotenti virtute ab initio temporis condidisse mundum.

Num: [illegible] Obiectio cum Averroë Si Nihil aliquando n. fuit, vacuum fuit, atque vacuum esse n. potuit. ergo. Resp. nam vacuum dicit superficiem realem, aptam repleri corpore, et n. repletam. Sed superficies realis apta repleri corpore, et n. repleta n. dabatur ante mundum conditum ergo neque vacuum [illegible] pot: ante mundum enim dabantur duntaxat spatia imaginaria, quale dicto dantur, nisi mundum hunc dicere velis immensum, extra mundi superficiem supremam: haec autem spatia imaginaria n. sunt aliquid positivum ac reale sed conceptu mentis duntaxat, [illegible] spatium positivum ac reale, quod alter praeter negationem concipere nequeunt [illegible] haec docens ex ipso Arist. qui L: 1o de Caelo cap: 98 dicit extra caelum neque Locum, neque vacuum, neque tempus esse.

Num: [illegible] Obiectio cum Arist. idem manens idem semper facit idem, atqui Deus est per se ens et aliter immutabilis semper manet idem, ergo semper facit idem, adeoque semper ab aeterno facit mundum. Resp. nam semper facit idem si sit causa Libera n: n. sit causa Libera [illegible]. Dum atqui Deus semper manet idem et est causa Libera n: [illegible] n. ad: [illegible] operando ad intra, n. operando ad extra n. est c. Deus ad extra n. operatur [illegible] cum bonum infinitum [illegible] communicatum [illegible] ad intra [illegible] unico [illegible] dato [illegible] debet [illegible] in Deo, [illegible] [illegible] communicatum ad extra habet [illegible] natura.

ob qp contradict̃ es sidi alibõ, ñ repugnat Duraõ aliqua creata sni a parte ante qm a parte post gõ. R: a. Si repugnet dure idas, qa repugnat qt aliqua creã ptate adaequet Deũ ĩ aliquã pfaõe fmaliter infinita, sed haec ratõnulla ẽ. pm etsi aliquã creã adaequet Deũ ĩ aliquã pfaõe fmaliter infinita aẽt sni adhuc infinite inferiõi Deo ciũ pfaõ illa eq aeternita, ĩ Deo sit identificata cũ aliis pfaõbg infinitis, et Deo propria, e contra ĩ creã vero ñ eet identificata cũ aliis pfaõbg infinitis sed potig cũ ĩ pfaõbg ĩ creã propriis, nec etiã illa pfaõ creã eentis et propria sed accidentalis duntaxat et participata gõ. R: 2 a atq: n 2 ad hũg p: Ca: nc. Si hac raõ aliqd pbet etiã aliq̃ ĩ Dei aeternitas, sed etiã oẽ pfaõ fmaliter infinita, ut sit ĩ fica ĩ sipsa eet comunicabili creã, quidetiã ista pfaõ creã ñ eẽt eentibg et propriẽ sed accidentales duntaxat et participata imõ ñ eent identificata cũ aliis pfaõnibg infinitis, sed potig cũ ĩ pfaõe creã propriis. Si dicas has pfaõnes ĩ poẽ creã aliqd comunicari, ideo qa involverent aliud e aliqt repugnãd; creã em ĩ finea adaequet, quã ñ pt dici aliquã creã, que comprehenderet oẽ scibile, inter oiã em, quã absolute comprehensibilia pter etiã Deũ [illegible] comprehendere nullũ intelq creatq pt, cipteã etiã ñ convenit creã; cũ em nulla creã poit pducere pfiss; idõ ñ pt pducere omne qd absolute pducibile ẽ: interim pducere poẽ oẽ qd absolute pducibile ẽ, sicut cipteãs. R: n a. Si sed [illegible] qd pbbi sit aliqua creã infinita ĩ uno genere pfaõis ay duraõi̊ difficiẽtes, pbbi qa ñ iposibile sit aliquã creã infinita ĩ alio genere pfaõis ay intellectivi etatis; cũ ista infinita intellectivitas ñ eet creã eentibg et propria, sed accidentalis duntaxat et participata ñ identificata cũ aliis pfaõbg infinitis, ut ĩ Deo, sed potig identificata cũ ĩ pfaõbg creã propriis. Si vero possibilis eet nunc aliquã creã infinite intellectiva ñ apparet cur ñ posset ipsa etiã Deũ comprehendere qd at ñ eet cũ aeternã pfaõe omnino ciptead n: qd pfaõe haec pducat poẽ ducere oẽ qd ẽ absolute pdibile, sed ẽ aliq pducibile nĩ poit [illegible] pducere a quo illa ẽ [illegible] qd pducibile, [illegible] ipsa [illegible]

Sufficit itaque ad omnipotentiam Dei contractam, possit producere illa, quae
nullo dicunt repugnantiam respectu esse divinae, quod etiam ad omnipotentiam
communicatam creatae sufficeret, si posset producere omnia illa quae non re=
pugnant esse creata; cum itaque repugnet enti contingenti
producere se ipsum in ordine esse, ut creatio aliquando ad hoc, ut esse
sunt habeat, omnipotens potest producere etiam se ipsum, denuo, potest
producere omnia alia a se distincta. Adde quod licet Deus sit infinite
et [illegible] alibi a se ipso non potest tamen producere se ipsum, etsi enim pater
divinus generet verbum, et verbum una cum patre spiret
spiritum sanctum, non tamen idcirco quis dicet, quod pater divinus
producat verbum, aut quod verbum et pater producant spiritum sanctum:
multo minus, quod Deus sub ratione divina producat se ipsum, etiam Deus
est omnipotens.

Vera: 13 m. **Tertio** Deus convenit cum creatura in ratione immortalitatis, sed
hoc dictum est finaliter infinitum quod in [illegible] dicit finaliter exigentia
ad sui vivendum, quod est dictum finaliter infinitum per creatura exigentia
ad sui vivendum est finaliter idem ac exigentia ad sui durandum:
sed exigentia ad sui durandum non est dictum finaliter infinitum, cum sit [illegible]
duratio aeterna [illegible] exigentia duratio aeterna quod. Et [illegible] immort=
alitas, ut sic et distinguendo ab immortalitate Dei et creatura distincta
ab infinitudine, duplexem est immortalitas, una Dei, quae ut ait
Divus Boetius est interminabilis vitae tota simul ac perfecta possessio
in ipsa individuali colligens Deus vitalitatis infinita [illegible],
et ex hoc dictum est simul dubio infinitum contra vero immortalitas
creata, et cum realis non est interminabilis vitae tota simul ac
perfecta possessio, sed possessio aliqua exigentia durare per durationem superiorem
similitas sed similitas in infinitum, quod non involvit aliud infinitum
nisi infinitudinem [illegible] ad [illegible] hic ad hunc [illegible]
est idem ac exigentia ad sui durandum per durationem aliquam infinitam et
simul comprehendentem [illegible] durationem possibilem est tota aeternitate
non est idem ac exigentia ad sui durandum per [illegible] durationem infinitam
sine fine succedentem, [illegible] tamen non infinitas. [illegible]

Dices 2o posset dici, quod mundus vel alia creatura potuisset existere ab aeterno per unam durationem indivisibilem infinitam durationaliter à parte ante, sed talis non adaequaret possibiliter divinam aeternitatem. Ergo. Resp. nego. Si possibilis esset creatura durans per durationem infinitam à parte ante, durans etiam possibilis esset creatura durans per durationem infinitam à parte post. Si hoc negetur, tunc quod talis modo utraque haec creatura simul sumpta possit adaequaret aeternitatem Dei; cuius repugnantia aliunde patet. contra est, quod ex hoc ipso colligatur durationem aeternam à parte ante infinitam ab altera parte posse finitam non esse possibilem, e contrario etiam possibilem esse durationem aliam, quae sit finita à parte ante et infinita à parte post. quanquam enim dispositas non ex forte hac, quae debet dari, possent duae creaturae quae simul sumptae adaequarent aeternitatem divinam. verum si hanc rationem opponis admittere debebis, quod non minus repugnet duratio aeterna à parte ante, quam duratio aeterna à parte post, sicut enim vita de duratione aeterna à parte post non est possibilis quia una cum duratione aeterna à parte ante, adaequarent aeternitatem Dei; ita nec duratio aeterna à parte ante esset possibilis, quia una cum duratione aeterna à parte post adaequaret aeternitatem Dei. Si dicas utramque esse possibilem divisim: non tamen simul et conjunctim. contra est quod etsi ambae sint possibiles simul et conjunctim, ita ut utraque existat eodem tempore, quod tamen repugnat non tamen sit ratio, cur non utraque simul et conjunctim sit possibilis, ita ut existante priore nec ipsa sit posterior. Num: 74 sq.

Dices: potuit Deus mundum producere ab aeterno syncategorematice, ergo etiam categorematice / admittitur: ab omnibus, potuit enim Deus ante quodlibet tempus determinatum sumptum producere ita, ut mundus sit tamen existens tempore antecedente ante quod non posset ipse mundum producere cum enim mundus sit assignabile ultra instans. in quo est / ante quod non fecit Deus etiam mundum est ultra instans, in quo est ante quod non fuerit data possibilitas sufficiens ad producendum mundum per tempus, ita si potuit Deus mundum producere ab aeterno syncategorematice tunc potuit eum producere in instanti à praesenti puncto temporis remoto. sed si potuit mundum producere in instanti à praesenti puncto temporis remoto, tunc potuit eum producere ab aeterno categorematice instanti ex praesenti puncto temporis remoto eo quod nulla habet ante se aliud non esse remotum, instans, quod mundum habet ante se ipsa aeternitas, ergo Resp. a ne. ad 1m: a. finit [illegible] in finito syncategorematice mundum datur instans Num. 75 sq.

determinate sumptū, qd̃ sit remotissimū, quod Deus potuit producere in instanti remotissimo; Si dras: cum detur ergo, quia in infinito syncategorematico in parte ante non ē assignabile aliud instans, quin habeat aliud ante se; sicut in infinito syncategorematico à parte post n'ē assignabile aliud ultimū instans quod n' habeat aliud post se.

Num: 16us. Ob: 6o potentia producendi mundum data fuit ab aeterno categorematice, ergo mundus debuit produci ab aeterno categorematice; ā verò certum potentiā enim producendi mundum identificatur cū divina essentia, quæ ab aeterno existit, quia potentia activa utre existentis debet necessario respondere potentia passiva seu effectus saltem possibilis, implicante enim effectu implicat etiam causa, sicut implicante causa implicat etiam effectus ut alibi ostendi. Rº i negando potentiā producendi hodiernā durationē data fuit ab aeterno categorematice, ergo duratio aeterna debuit produci ab aeterno categorematice. ā patet, quia potentia producendi est identifica cū essentiā divinā. cū ostensum est prsentiā: praecedentē. Rº 2o Da potentia producendi mundum ab aeterno data fuit ab aeterno nat. potentia producendi mundum in tempore data fuit ab aeterno cat. Sicut enim data fuit ab aeterno, potentia producendi durationē hodiernā et praesente in proprio puncto temporis, n' autē data fuit ab aeterno potentia durationē hodiernā ab presenti producendi ab aeterno: ratio, quia ipsa ē cū ea, quæ dicitur evincit, quod ab aeterno mundus possibilis in tempore; sicut ā n' datur nec potest dari potentia producendi mundum infinitum in tempore, ita etiam huic potentiae n' debet correspondere quis mundus possibilis nisi in tempore.

Num 17us. Ob: 7o Si daretur ab aeterno causa necessaria ut sol, tunc ab aeterno agerent necessario et produceret lucem, quia etiam mundus potuit dari ab aeterno, quia ab aeterno fuit data causa ejus, divina scilicet nempe Deus. Rº 1o retorquendo argumentum si ab aeterno daretur chimaeriae productrix ... ab aeterno potuisset producere aliud producendum, ergo si etiam daretur ab aeterno causa productiva nempe Deus, tunc etiam potuisset producere ab aeterno chymeram nempe Cherium ... producere simul n' ageret et produceret ca... quid agerent produceret ... Si ponitur causa ... necessaria ut sol ab aeterno, ponitur chymera; posita autem una chymera ab possibili ...

Systema Ptolemej

Systema Tychonis à Brahe.

Terraqua Aer Ignis. 1 Cælum Lunæ. 2 Mercurij. 3 Veneris. 4 Solis. 5 Martis. 6 Jovis, 7 Saturni. 8 Fixarum 9. primum mobile

Terraqua 1 circulus Lunæ. 2 Solis. 3 Mercurij. 4 Veneris. 5 Martis. 6 Jovis. 7 Saturni. 8: Stellæ fixæ.

Systema Copernicj

Sphære.

Polus Arcticus

Polus antarcticus.

1 Sol. 2. Sphæra Mercurij. 3 Veneris 4 Terra; circa cuius centrum volvatur Luna. 5 Martis. 6 Jovis circa quem quatuor Satelites. 7 Saturnj circa quem duo Latrones. 8: stellarum Fixarum 9 fixæ.

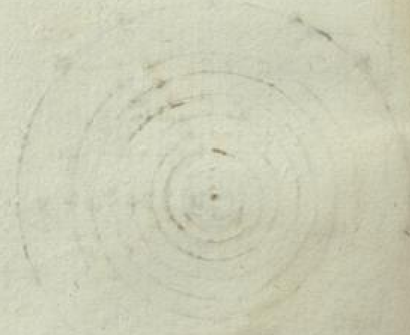

chymera: dag ante nã chymera requirit præcise chymeram. q[uod] e[rat] d[emonstrandum].

Articulus 3tius
De
Mundi Systemate.

Per systema mundi nihil aliud intelligimus quam certam, ac mutuam hujus mundi
partium tum situm et motum coordinatam, unde communiter dicitur Num: 18 u.
mutua cœlorum cum globo terraqueo coordinatio. celebriora systemata
sunt equidem 3ia. videlicet Systema Ptolomaicum. aeternum Copernicanum
et Tychonicum. Systema Ptolomaicum ita habet. in medio
universi stat terra immobilis, hanc proxime ambiunt aqua, aeris
regionem infima, media et suprema, supremam aeris superiorem
aptius ignis, proxima huic sunt tria planetarum, sive circuli, in
quibus gyrant planetæ, ordo dictorum orbitarum est hic, prima orbita
Lunæ, altera Mercurij, 3: Veneris, 4: Solis, 5: Martis, 6: Jovis,
septima Saturni, supra cœlos planetarios insistit cœlum stellarum
fixarum quod dicitur firmamentum supra hoc 9um mobile seu sphæra suprema
est, quæ sua rotatione horarum in modo circa terram volvitur, sed cum secum
rapit omnes cœlos inferiores ab ortu in occasum mirabili celeritate
sunt hi motus, proprio tardiori ab occasu in ortum tendant, supra
hoc cœlum Empyreum eminet, uti habet: Terrâ, aqua, igne, quibus
ab aliis diffinitum quod in hoc omnes circuli seu orbitæ planetarum et cœli
et fixarum sint stellis ita coordinatis

Alterum systema nempe Copernicanum /: ita dictum à Nicol: Copernico :/ Num: 19 u.
ita habet in centro universi non Terram sed Solem constituit immobilem
quem recentiores Copernicani admittunt motum circa orbem proprium
qui intra 27 dies et 12 horas absolvit. Solem ambit orbita Mercurij hanc
excipit orbita Mercurij, hanc Veneris, terram instar Epicicli ambit
orbita Lunæ. concludit inter orbitam Veneris et Martis; orbes Veneris
et Martis sequuntur orbitæ Jovis et Saturni. Post absolutionem orbitarum
orbitæ planetarum fixarum atque coordinatas quadrati situm universi ita
disponit Copernicus, ut tum illi qui ubi alterum vidit terra 24 horis circulariter
sive, sed motu quem dies noctis movere, in ortu ad occasum ab

occasu reduci in ortum, denegat [illegible] Soli; telluri tribuit
hunc autem non explicat quod stellae moveantur ab ortu et occasu, sed
ut diurnum motum [illegible] circa proprium axem ab
occasu versus ortum, ex quo fit, ut ab oriente [illegible] sphaera
in orbe ad occasum [illegible] navigantes litus videntur in opposita partem
moveri. praeter motum diurnum telluri [illegible] tribuit motum
proprium, quem vocant annuum, consistit in eo, quod globus hic in
terraqueus planetae instar moveatur in orbita inter orbitam
veneris et martis; hinc [illegible] bis motu et circuitu [illegible]
spatio emetatur: hac ratione explicat quoque anni tempora.

Num: 207. Systema tertium quod invenit Tycho Brahe nobilis Danus, sic
habet. in medio universi quiescit terra immobilis, circa
quam tamquam centrum volvuntur orbitae Lunae et Solis; reliquorum planetarum
sphaerae respectu terrae sunt excentricae, et respectu Solis concentricae,
adeoque sicut Luna et Sol circa terram, ita Mercurius,
Venus, Mars, Jupiter et Saturnus circa Solem gyrantur,
ex quibus liquet hoc systema Copernicano a multis ingeniis
quod vero anteponatur hinc.

Num: 217. Dico 1o Systema Copernicanum sub ratione veritatis thesis, id est
non modo solius hypothesis astronomicae statuatur, sacrae scripturae
contrarium, adeoque ipsum falsum. ita Catholici omnes contra
plerosque protestantium tempore nostro Astronomos et alios heterodoxos.
Probatur: Clarissimis ipsius textibus: Ps: 92 dicitur: firmavit orbem terrae
qui non commovebitur. Ps: 103. fundasti terram super stabilitatem
suam, non inclinabitur in saeculum saeculi. Ecclesiastes: 1. terra autem in
aeternum stat: Hebraei legunt terra in aeternum stans et con-
sistens est. item Ecclesiastes: 1. oritur Sol et occidit, et ad locum
revertitur, ibique renascens gyrat per meridiem et flectitur
versus aquilonem, movens se in circuitu.

Num: 218. Ostenditur verba S: Paginae: quae genuinum sensum eorum [illegible]
authoritas: Congreg: Sacr: Cardin: a Paulo 5. et Urb: 8. in causa
Galilaei, qui Copernicani Systematis patronus hic erat: Deputatos

quæ definivit Systema 1o Solem esse in Centro mundi, et mobilem
motu locali est propositio absurda, falsa in philosophia, et formaliter hæretica,
quatenus expresse contraria S: Scripturæ. 2o Terram non esse centrum
mundi, neque immobilem, sed moveri motu etiam diurno est itidem
propositio absurda, falsa in philosophia, et Theologice considerata ad minus
erronea in fide.

Prob. 2o Systema Copernicanum repugnat etiam rationi physicæ Num 2 Bus
p.c. ex motu gravium deorsum. Habetur ab experientia quod globus
aliquis ferreus ex vertice turri decidens in subjectam argillam feratur
perpendiculariter in punctum terræ directe subjectum, ibique si gleba
mollis sit, faciat foramen pariter rectum. atqui experientia hæc
non potest explicari in Systemate Copernicano ergo. Min. certa est,
ab experientia enim patet, quod in regionibus aequatori subjectis, globus
ferreus ex vertice turri dilapsus, terra interim in 1 secundo minuto
1o seu sexagesima quavis horæ parte, per quos prope milliaria
germanica orientem versus juxta Copernicanos transferetur, ergo
globus ferreus non poterit cadere in punctum terræ directe subjectum,
sed in aliud a turri multo remotius. eo proportionaliter modo, quo
globus ferreus ex palo navis malo dimissus, navi interim velocius
cursu abrepta non descendit ad pedem mali, sed in punctum potius
aliquod remotum puppim versus decidit. Similiter deberet globus ex
vertice turri dilapsus in subjectam argillam molliorem foramen facere
obliquum et curvum, sicut in navi eo ex navi in motu globus
globus dilapsus per lineam obliquam et curvam in vero directe luto
mergitur; atqui hoc non fit experientia contrarium attestante ergo.

Solvuntur objectiones

Obj. 1o Contra 1am Conclusionem reperiuntur in S. Scriptura: textus clarissimi Num 2 … us
in favorem aliquali clarius motu terræ ergo. R. Job: 113 a facit
motum terra et Job 9: de Deo asserit, qui commovet terram
de loco suo. R. d. a. reperiuntur textus pro motu aliquo extraordinario
et miraculoso terræ, pro motu ordinario et naturali, quem definivit Copernicus
na etc. nego. terram S. Scriptura fieri per Creatorem textus nihil aliud de-
notat, quam extraordinariam talemque commotionem tremefactionem,

Qua Sag. q[uo]dq[ue] peculiari ostendere voluit Sua p[ro]pria ira ac
Maiestate hi ante motus extraordinarij ventura s[un]t p[rae]ter o[mn]em
ordinariu[m], ut cum in Systemate Copernicano terra sua motione
circa Sole[m] annuo et quod annuo circa Solem rapitur. Similiter
de Sp[h]aer[a] e[st] q[uo]d dicitur stante veritate terrae stabilitate
terra aliorum terra[m] moveri realiter motu trepidationis, seu
Librationis, ut cuius globus in terra quemq[ue] subinde ... mutare et stare
instar Librati motus est, Dico an q[uo]d ipse motus certus possit,
stare et conciliari potest cum stabilitate terrae, accedit q[uo]d ubi
a S. Card. Congr. declaratum e[st], motum terrae repugnare S.
Scripturae expresse addito sit, realiter motus aliquis aliud esto terrae
moveri motu etiam divino. Caeterum motus iste trepidationis seu librationis
a paucis nec nisi ... de veritate suspectus est.

Num 25. **Obj. 2° contra 2am conclusio[nem]** Firmamentum stare cum Sole, terram
autem moveri et absolute et respective convenientius e[st] q[uo]d circa ... certa,
q[uo]d etiam et absolute et respective convenientius e[st], Deus Sapientissimus ...
... q[uo]d nobilissimo convenit locus nobilius atque Sol e[st] nobilissimus,
et locus nobilius e[st] centrum firmamenti et totius universi q[uo]d 2° Sol
e[st] centrum Systematis planetarij seu systematis planetarum q[uo]d e[st] etiam centrum
firmamenti ipsiusq[ue] universi 3° Sol e[st] fons Lucis et Caloris per totum
orbem diffusi, q[uo]d debet stare in medio universi tamquam Lucerna ac
Candelabrum in medio cubiculi q[uo]d Sol non indiget tellure, sed tellus
indiget Sole, q[uo]d convenientius e[st] tellurem moveri; confirmatur 1° ex Keplero,
convenientius e[st] carnem versari circa ignem, quam ignem circa carnem versari
circa carnem. confirmatur 2° ex Galilaeo. convenientius e[st] oculum moveri
circa urbes et montes, quam urbes et montes agitari circa oculos, in
eodem statu motus. confirmatur 3° ex Gassendo convenientius e[st], ut navis
versus portum, quam ut portus et littora versus navim moveantur, quando
navi. R[espondeo] na. ... ... [illegible] ... ut ... accipitur, modo
... ex Elementis composito ... nobilissimo ... [illegible]
... [illegible] ... inferior ... aliis ...
... [illegible] ... medio: ...
... videre ... patet ex ... Domini, ... Sole.

[illegible] hoc contra esse universe ut videlicet aliquid septem sidera inferiorem
sed [illegible] obtinendum [illegible] [illegible] [illegible] in quibusne ab amore [illegible]
Deum [illegible] locus universi [illegible] e centro; cur [illegible] statuit ibi beatorum
sedes ad 2 [illegible] p: [illegible] a nc. nuata Copernicum Jupiter et Saturnus
sit centrum [illegible] Lateranum seu Comitum, et [illegible] Luna et [illegible]
nuata ipsum Jupiter, Saturnus [illegible] [illegible] [illegible] modo [illegible] in
centro universi ad 1 ad p: [illegible] a nc. [illegible] [illegible] [illegible] universi
aequaliter [illegible] mare [illegible] [illegible] nc.. ad [illegible] p: [illegible] a nc. etiamsi Sol
et stella [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] hominis bonum condita
esse a Deo ordinator [illegible], [illegible] dum [illegible] [illegible] [illegible] pro admini-
strationis [illegible] in ministerium [illegible] sit eorum qui haereditatem capiunt
salutis: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] convenient [illegible] [illegible]
et loco [illegible] [illegible], quod si vero famulae [illegible] [illegible], conveniunt
[illegible] famulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a nc.
Digestae colligi [illegible] [illegible]; [illegible] nempe [illegible] [illegible]
Scripturae Sacrae Cardinalium congregatione ratione experientia.

Ex dictis colliges 1o ex [illegible] [illegible] aut systematibus [illegible] Num: 26.
asserentibus illa absolute tenenda esse, quam terrae stabilitatem
asserunt. colliges 2o neque ex iis ipsa statuunt terrae mobilitatem
omnino admittere, cum aliqua asserant ex planetarum terrae esse con-
centricas, ubi e systema Ptolemaicum et similia: quae ex ae-
rratione observationibus asserunt Mercurium [illegible] tellurem [illegible] [illegible]
solem moveri: martem vero [illegible] telluri propinquum infra [illegible]
descendere [illegible] tellure [illegible] [illegible] supra [illegible] [illegible],
colliges 3o [illegible] [illegible] [illegible] systema, quod ponit circulos,
quibus [illegible] [illegible] [illegible] Mercurii, Veneris et Martis, Soli
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] planetarum, [illegible]
[illegible] Copernicum [illegible] et [illegible] [illegible] Solem [illegible]
an vero tellurem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habeant
astronomi [illegible] [illegible] [illegible] controversia haec [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex observationibus astronomicis.

Articulus 2dus.

De Tempore ab Creatione Mundi.

Num: 23us Dico 1o mundum conditum ante Christum anno 4052. ratio est quia
aetas mundi non potest ex alio fundamento certius supputari, quam
ex sacris paginis. historiae enim profanae ... referunt plura millia
... supputationes annorum ... convento ... diluvia ...
... ex sacris paginis juxta S. Bell: Sanctorumque patrum
ac S. Script: interpretum: Sententia aetas mundi ante Christum se
extendit circiter ad quatuor millenos quinquaginta et duos
annos his accedunt Chronistae quia Jonographi: adde annos
mille septingentos viginti annos qui effluxere a Christo nato,
et tota mundi aetas complectetur annos quinque millenos
septingentos octoginta et unum.

Num: 24us Dico 2o Mundus probabiliter conditus est tempore verno ... plurimi authores ... Spectrum
ac doctorum, quos sequuntur etiam calculatores ... astronomi,
qui hunc observant annum solarem a tempore verno auspicati sunt.
Unde et Virgilius secundo Georg: canit.

Non alios prima nascentis origine mundi
Illuxisse dies, aliumve habuisse tenorem
crediderim: ver illud erat etc.

Num: 25us Dico 3o Mundus probabiliter conditus est 25 Martij, quae tunc fuit tertia
... communis S. patrum, unde Concilium Caesariense, sub Victore
Pontifice, praeside Theoph: celebratum statuit, primum diem mundi
fuisse octavum Calendas Aprilis, id est vigesimum quintum Martij
... dies hac fecerit ... ex ... genesi ...
... Deus ... operatus ... et ... de Sabato, quievit ab
opere: quod die dominica coepisse censendum est.

Num: 26us Dico 4o ... in genere ... [illegible]
[illegible]

ei debit entis, qua ipsi debent, quam porro alicui enti debeat, ex eius perfectione, fine desumendo vel [illegible] finis autem rebus debitus est gloria Dei, et manifestatio divinarum perfectionum, sive sapientiae bonitatis, omnipotentiae, et quod in determinata mensura. Conclusio sic declarata probatur auctoritate S. Script: Genes: 1o dicitur vidit Deus cuncta, quae fecerant, et erant valde bona. Haec enim verba iuxta communem interpretum expositionem non de perfectione singularum partium, sed totius simul operis commendatur.

Probatur ratione a priori. opus infinitae et sapientissimi artificis perfectissimum atqui mundus est tale opus nempe Dei; quod ipsum ratione luminis naturalis veritatem huius conclusionis etiam philosophi gentiles cognovere, ita enim ad dictum Thales Milesius pronunciavit, pulcherrima res mundus opus enim Dei est. Num: 31 u

Dices 1o in mundo dantur multa inutilia, deformia, molesta, nociva quo mundus non est perfectus. a. probatur 1o ex cicutis et tesaurismora [illegible] terra huius [illegible]; et [illegible] causam [illegible]. 2o ex tot monstris. 3: ex variis speciebus molestorum insectorum, talia ut sunt ex muscae, culices, pulices etc. quod ex tot venenatis animalibus ut sunt ex. bufones, serpentes quo contra. ad huius probationem quaestionis [illegible] R. Creaturas et alia [illegible] ex [illegible] mirabilia [illegible] habens ut [illegible] Num: 11 u nedum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut utilitatem [illegible] nihil [illegible] habere censenda sunt. Thesauri vero reconditi [illegible] [illegible] [illegible] thesauri pomerium; qui in futura republica [illegible] reservantur. [illegible] monstra [illegible] ad maiorem totius universi ornatum [illegible] enim contrariorum [illegible] magis efficiunt. ad 2a R. praetergo quod cedant in alimentum aliorum animalium [illegible] etiam commendare Dei opera; quae in minori mundi, huius animali [illegible] relucet. [illegible] ad honorem [illegible] aut salubriter [illegible], aut utilitatem [illegible]. ad 4a idem [illegible] de [illegible] venenatis, quae [illegible] [illegible] [illegible] venena.

confuerunt antidota.

Num: 33us. Decimo si mundus esset infinitus tunc aggregatum ex mundo et Deo esset aliquid infinitius quam solus Deus, atque sic etiam esset aliquid quod superet ex eo, quod omnis infinitus per additionem alterius infiniti fit maior, in aliis vero certa ex eo, quod nihil sit extra, quod sit infinitus Deo. Sed dum esset aliquid infinitus extensive id est extensi quantitate infinitatem esset aliquid infinitus intensive, cum etiam caeterum an complendum Deo et creat simpliciter dici debeat aliquid magis aut infinitus, quam solus Deus, controversum inter Theologos, communiter negat, quia tunc dum concedit, quod una infinita angeat infinitum alterius, quod unius infinitus in altero eminenter non continetur; hoc autem non fieret in casu praesenti; omnis enim res quantumcumque infinita continetur eminenter in Deo.

Quaestio 2a
De
Caelis.

Num: 34us. Duabus hic veniunt disputienda; a quanam sit natura caelorum? a quanam proprietates. 3: quale principium motus. 4o suis influxus sit quo.

Articulus 1us
De
Natura Caelorum.

Num: 35us. Ut caelorum natura recte proponens, quid aliquis inquirendum est, an sint simplex an vero compositum, et si sint compositum quo ex materia et forma, quanam sit ea natura et forma. Sed quoniam prius tractatio contra simplicitatem caelorum petitur argumentum ex incorruptibilitate vel corruptibilitate eorundem, ideo prius indagandum an caeli sint ex natura sua corruptibiles. Dico ex natura sua quod est simpliciter et absolute dici potest corruptibile, seu destructibile, sine certum est ipsos aliquando destruendos, et supponit constare tibi ex Scriptura; sic enim ps: 101 et duisti opera manuum suarum caeli; ipsi peribunt tu